

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ο καλύτερος τρόπος να προβλέψεις το μέλλον είναι να το δημιουργήσεις»,

Abraham Lincoln

Οι τεράστιες αλλαγές που παρατηρούνται στις σύγχρονες κοινωνίες εγγράφονται σε μεγάλο βαθμό στη σφαίρα της παγκοσμιοποίησης και της 4^{ης} Βιομηχανικής Επανάστασης. Ένας νέος τρόπος ζωής και ένα νέο τοπίο διαβίωσης τείνει να κυριαρχήσει σε παγκόσμιο επίπεδο με τους δεσμούς αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης να ενισχύονται όλο και περισσότερο ακόμα και σε κοινωνίες που έως τώρα θεωρούνταν πιο απομονωμένες και απομακρυσμένες.

Οι τεχνολογίες διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην επερχόμενη 4^η Βιομηχανική Επανάσταση και αποτελούν σημαντικό αντικείμενο συζήτησης ιδίως τα τελευταία έτη. Το άνευ προηγουμένου επίπεδο αυτοματισμού και συνδεσιμότητας που βασίζεται στην τεχνητή νοημοσύνη, τα μεγάλα δεδομένα, τη ρομποτική και το διαδίκτυο των πραγμάτων είναι πλέον μια πραγματικότητα.

Μια τέτοια προοπτική αλλάζει τη ζωή όλων, ως κοινωνικών όντων, ως πολιτών, ως επιστημόνων, ως καταναλωτών και ως επαγγελματιών, ενώ αυξάνεται η ανάγκη για βαθύτερη κατανόηση των προκλήσεων που αναδύονται στο σύγχρονο συγκείμενο και των συνεπακόλουθων δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επιβίωσης και της βιωσιμότητας.

Οι προκλήσεις αυτές ενίοτε συνδέονται με τις δημογραφικές αλλαγές (ανάγκη ανάπτυξης της διαπολιτισμικής ικανότητας και των γλωσσικών δεξιοτήτων), με την αύξηση της ανάγκης για καινοτομία, επιχειρηματική σκέψη, δημιουργικότητα, επίλυση προβλημάτων, τεχνικές και ερευνητικές δεξιότητες, με τη ζήτηση για μεγαλύτερο προσανατολισμό στις υπηρεσίες (επίλυση συγκρούσεων, δεξιότητες επικοινωνίας, γνώση του τρόπου επίτευξης συμβιβασμού και δεξιότητες δικτύωσης), με την ανάγκη για συνεργασία στον χώρο εργασίας (ικανότητα ομαδικής εργασίας, δεξιότητες επικοινωνίας και δικτύωσης), με την αυξημένη εικονική εργασία (ευελιξία που σχετίζεται με τον χρόνο και τον τόπο εργασίας, τεχνολογικές δεξιότητες, δεξιότητες πολυμέσων και κατανόηση της

ασφάλειας της πληροφορικής) και με την πολυπλοκότητα των διαδικασιών (τεχνικές δεξιότητες, κατανόηση των διαδικασιών, κίνητρο για μάθηση, ανοχή ασάφειας, λήψη αποφάσεων, επίλυση προβλημάτων και αναλυτικές ικανότητες).

Εξίσου σημαντικές (ή και ανησυχητικές) είναι και οι προκλήσεις που αφορούν στην τεχνολογία (εκθετική ανάπτυξη των τεχνολογιών, χρήση δεδομένων και δημιουργία συνεργατικής εργασίας σε πλατφόρμες), οι προκλήσεις που συνδέονται με το περιβάλλον (κλιματική αλλαγή, σπανιότητα πόρων, βιώσιμη νοοτροπία, προστασία του περιβάλλοντος, λήψη μέτρων για ανάπτυξη βιώσιμων λύσεων) αλλά και οι προκλήσεις που απορρέουν από τις επιδημιολογικές κρίσεις (π.χ. η πρόσφατη παγκόσμια εμπειρία του Covid-19).

Οι προαναφερθείσες προκλήσεις εγείρουν μια σειρά ερωτημάτων σχετικά με τις συνέπειές τους στην αγορά εργασίας, την αύξηση της ανεργίας, το μέλλον των ανθρώπινων αλλά και εργασιακών σχέσεων, την όξυνση των οικονομικών ανισοτήτων, την απόκτηση των σωστών και κατάλληλων δεξιοτήτων που θα προσφέρουν την επιθυμητή ευελιξία για γρήγορη μάθηση και προσαρμογή στις σύγχρονες μεταβολές.

Σε αυτό το πλαίσιο, η εκπαίδευση, η επιμόρφωση και η κατάρτιση καθίστανται ή πρέπει να καθίστανται κρίσιμα και πρωταρχικά ζητήματα για τον εθνικό και διεθνή λόγο (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΟΣΑ, UNESCO) προκειμένου οι πολίτες να οδηγηθούν -στον μέγιστο δυνατό βαθμό- στην επίτευξη της προσωπικής ολοκλήρωσης και ανάπτυξης, στη διατήρηση της απασχολησιμότητας, στη διασφάλιση της κοινωνικής ένταξης και της ενεργού συμμετοχής τους στα κοινά.

Συνεπώς, η ανάγκη απόκτησης δεξιοτήτων για τη βιωσιμότητα σε έναν κόσμο υβριδικό είναι ιδιαίτερα επιτακτική. Οι δεξιότητες ζωής, σταδιοδρομίας, πληροφόρησης καθώς και οι δεξιότητες μάθησης και καινοτομίας δείχνουν τη σημαντική επίδρασή τους στην ετοιμότητα για εργασία, ειδικά όταν αυτές οι δεξιότητες συνδυάζονται μεταξύ τους (*right mixed skills*). Οι σκληρές δεξιότητες μπορούν να διδαχτούν και να γίνουν κτήμα μας. Ωστόσο, οι ήπιες δεξιότητες, όπως η στάση, η νοοτροπία και οι δεξιότητες διαχείρισης ανθρώπων, είναι αυτές που θα διακρίνουν τον πολίτη από μια μηχανή κωδικών και αλγορίθμων και θα έχουν ιδιαίτερη αξία στον μελλοντικό χώρο εργασίας.

Γίνεται, επομένως, προφανές πως η εκπαίδευση και η μάθηση για την ανάπτυξη ειδικών ικανοτήτων αντιπροσωπεύουν μια ουσιαστική απάντηση στις αυξανόμενες προκλήσεις που επηρεάζουν τους σύγχρονους οργανισμούς, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από την τεχνολογική καινοτομία.

Η προοπτική της δια βίου μάθησης προϋποθέτει, ωστόσο, πολιτικές πρωτοβουλίες σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό επίπεδο, ώστε τα άτομα να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε οικονομικές ευκαιρίες, να είναι ανταγωνιστικά στον νέο κόσμο της εργασίας βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Οι συγγραφείς του παρόντος βιβλίου επιχειρούν να προσεγγίσουν αυτές τις προκλήσεις και να δώσουν κάποιες απαντήσεις μέσα από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με το σύγχρονο πλαίσιο που υπαγορεύει τις ατέρμονες αλλαγές και την αλλαγή των δεξιοτήτων, την αποτίμηση και ανάλυση των πολιτικών των υπερεθνικών οργανισμών στο πεδίο των δεξιοτήτων, της εκπαίδευσης, κατάρτισης και ανάπτυξης αλλά και την διεξαγωγή μιας πρωτότυπης και ιδιαίτερης σημασίας έρευνας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Μπούρας Χρήστος
Καθηγητής
Πρύτανης Πανεπιστημίου Πατρών